

Департамент культури і туризму, національностей
та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації

КЗ „Чернігівська обласна бібліотека для дітей”
Чернігівської обласної ради

Мама! Найдорожче слово в світі!

(Дайджест-пам'ятка до Дня матері)

Чернігів – 2021

УДК 028.3

М 22

Мама! Найдорожче слово в світі!: дайджест-пам'ятка до Дня матері / КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»; комп. верстка, набір та оформ. О. Дорохова. – Чернігів, 2021. – 24 с.

Комп'ютерну верстку, набір та оформлення підготувала: **О. Дорохова**
Редактори: **Г. Вечерська, Н. Шеша**
Відповідальна за випуск: **Т. Клюй**

Зам. № 5

© КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»

Наші батьки - це найближчі і найдорожчі для нас люди у цілому світі. «Мама» й «тато» - найперші у житті слова, які ми вимовляємо. У батьків ми вчимося жити і долати труднощі, з них беремо приклад. Для більшості з нас вони не лише авторитет, але й опора, підтримка, той світлий куточок затишку, до якого тягнеться душа, скільки б років нам не було.

Шану батькам звичайно ж потрібно виявляти щодня, але є й дні, коли офіційно українці святкують дні батьків, як це роблять у багатьох країнах світу уже близько ста років.

Одне з найсвітліших і найрадісніших свят року – **День матері**. Його відзначають навесні, коли оживає природа, розквітають квіти, зароджується нове життя, і це чи не найкраща метафора материнства.

Мати – найрідніша людина. Теплі руки матері – це перше, що відчуває малюк. Ніжні дотики, колискова, ласкаві слова – все це прояви материнської любові, тепла. Мати – це та, хто дала життя, дала можливість з'явитися на цей світ, побачити сонце та небо, пробігтися зеленою травицею, проявити себе у цьому світі.

Щастя й краса материнства в усі століття оспівувалися художниками і поетами. І не випадково – від

того, наскільки шанована в державі жінка, яка виховує дітей, можна визначити ступінь культури й добробуту суспільства. А щасливі діти ростуть у дружній родині й під опікою щасливої матері й батька.

День матері – історія свята та традиції святкування

Як свідчать історичні факти, матерів почали вшановувати ще багато сотень, а то й тисяч років тому.

У стародавній **Греції** був день вшанування богині Реї, матері усіх богів, до якої зверталися греки із проханням про багатий врожай, народження спадкоємців, про захист сім'ї та роду. А у стародавньому Римі відзначали день тієї ж богині-матері, лише на ім'я Кібела. Кельти вшановували богиню Бріджит – войовничу жінку, яка поєднала в собі тендітність та неймовірну силу і до якої зверталися з проханнями про легкі пологи, або ж про поміч у зціленні чи виявленні талантів.

Британці ще з XVII ст. влаштовували «Материнську неділю». Це була четверта неділя Великого посту, під час якої вітали матерів. Звичай зародився ще у вікторіанські часи. Тоді діти з бідних сімей здебільшого працювали далеко від рідні і впродовж року їх відпускали додому лише на один день, який вони намагалися відмітити зі

своїми матерями і бабусями, даруючи їм невеличкі подарунки чи квіти..

Сучасна концепція вшанування усіх матерів з'явилася наприкінці XIX століття у США. Спочатку це була ідея виділити окремий день для відзначення єдності матерів у боротьбі за мир у всьому світі. Уперше її запропонувала у 1872 році відома американська пацифістка (пацифісти - борці за мир і проти будь-якого насилля) Джулія Ворд Гоув. Тоді ідея не знайшла широкої підтримки ані в США, ні в інших країнах.

Лише через 30 років, у 1907 році, її співвітчизниця Анна Джарвіс з Філадельфії виступила з подібною ініціативою вшанування матерів та

їхньої ролі у житті кожної людини у пам'ять про свою померлу матір Анну-Марію Рівз-Джарвіс- відому громадську діячку, яка боролася за розвиток сфери охорони здоров'я у США. Жінка написала листи до всіх

державних інстанцій з пропозицією один день року присвятити матерям, зробити його всенародним святом, завдяки якому кожен зможе привітати маму і сказати їй важливі слова любові й подяки. У 1910 році штат Вірджинія першим визнав День матері. Поступово ініціативу підхопили інші штати Америки. А 8 травня 1914 року 28-й президент США Вудро Вільсон підписав резолюцію Конгресу, в якій День Матері було оголошено

офіційним святом і затверджено щорічне відзначення його у другу неділю травня.

Після завершення Першої світової війни, до руху приєдналися 43 держави світу – спочатку в Європі, а згодом на інших континентах. Слідом за США, але вже десятки років по тому, другу неділю травня офіційно оголосили Днем матері 85 країн (серед них Індія, Малайзія, Мексика, Нікарагуа, Об'єднані Арабські Емірати, Саудівська Аравія, Сінгапур, Бахрейн, Гонконг, Оман, Пакистан, Катар, Австралія, Україна (нещодавно) та ін.). Правда, в деяких країнах його святкували в інші дні року: одні – в день весняного рівнодення 21 березня, інші – у свята, пов'язані з поклонінням Богородиці. В **Україні** ще сотні років тому за часів Давньої Русі матерів теж вшановували саме у свята Діви Марії. У **Білорусі** День матері святкується 14 жовтня та збігається зі святом Покрова Пресвятої Богородиці за православним календарем. В **Японії** перше святкування Дня матері відбулося 6 березня 1931 року з нагоди дня народження Імператриці Коджюн. Ініціатором була Асоціація жінок Великої Японії. Свято спочатку не прижилося. Лише після поразки Японської імперії в Другій світовій війні, починаючи з 1949-го, під впливом американських традицій японці почали святкувати День матері щороку

другої неділі травня, вітаючи матерів подарунками й гвоздиками.

Та найбільше, напевно, люблять це свято жителі турецького міста **Афйон-Башмакчі** – вони святкують його 52 рази на рік – щоп'ятниці. Але така традиція виникла не випадково. Раніше дівчата, що вже вийшли заміж і пішли з рідного дому, щоп'ятниці відвідували своїх матерів. Звичай зберігся й до сьогодні. Усі заклади цього дня закриті, окрім магазинів, які радо вітають жінок.

Цікаво, що в **Австралії** традиція дарувати подарунки матерям на це свято виникла ще у 1924 році. Її розпочала мешканка Лайкардт Сіднею Джанет Гайден після того, як відвідала Ньюінгтонський державний будинок для самотніх і забутих жінок. Щоб підбадьорити їх, вона зібрала пожертвування від місцевих школярів, підприємців та навіть місцевого мера, аби придбати для них подарунки. Згодом це стало щорічною традицією австралійців. Разом із подарунками жінкам зазвичай дарують хризантеми (з англійської «chrysanthemum» закінчується на «mum» («ма»)) - так в Австралії зазвичай називають матерів).

У **Мексичі** цього дня для мам влаштовують святкові обіди, а під час католицької служби співають особливу святкову пісню – «Las mañanitas».

А ось **австрійці** внесли свою пропозицію – у всіх кафе і ресторанах пропонується особливе меню для мам.

Італійці вітають не тільки своїх матерів, а й усіх вагітних – дарують їм особливу випічку.

А в **Британії** чоловіки печуть кекси і купують святковий шоколад для своїх мам.

Канадці із задоволенням звільняють мам і бабусь від домашніх справ, готують сніданки або прибирають вдома, а весь день присвячують спілкуванню з найближчою людиною. В якості подарунків у Канаді підносять спеціальні екскурсії, зокрема популярні послуги від Prairie Dog Central Railway. Перевізник організовує поїздку маминого дня і дарує подарунки мамам та бабусям. У магазинах і супермаркетах з'являється багато сувенірної продукції та корисних товарів для жінок.

У **Сполучених Штатах Америки** прийнято носити на своєму одязі квітку гвоздики. Більш того, колір гвоздики має дуже важливе значення: різнобарвна – мати людини жива і здорова, а от білу квітку чіпляють на згадку про померлих.

У **Бразилії** напередодні свята у школах і садках готують святкову програму й подарунки для мам, а святкують вже ввечері у родинному колі. Не залишаються осторонь торговельні мережі, вони пропонують знижки на товари, які порадуять жінок різних поколінь.

День матері в Україні

В Україні свято матері заснували указом Президента 10 травня 1999 року, а святкувати почали з 2000-го. Проте українці цей день відзначали і раніше. Українська діаспора в Канаді ще на початку ХХ століття (у 1928 році) почала вітати матерів. Наступного року ініціативу підтримала жіноча громадська організація «Союз українок Галичини», звернувшись до громади щодо встановлення Дня Матері. Ініціатором урочистостей була Олена Кисілевська, редактор тижневика «Жіноча доля». За сприяння «Союзу українок Канади» свято почали відзначати на території Західної України (спочатку у Львові, потім на Тернопіллі і т.д). Українська громада щиро підтримала пропозицію, і впродовж 10 років матерів вшановували у першу неділю травня аж до 1939 року. Організації «Просвіта», «Рідна школа», «Пласт», «Сокіл» та інші організували в ці дні концерти, конференції, фестивалі.

Із 1939 по 1991 рік, коли Україна була у складі СРСР, День матері було заборонено, адже радянська влада мала свої революційно-атеїстичні свята, що були обов'язковими на всій території Союзу. Тоді в пошані було відзначення 8 березня – День солідарності жінок у боротьбі за свої соціальні та політичні права (до речі, теж

започатковане у США на початку ХХ століття). Святкують його в Україні й донині, проте воно набуло іншого змісту: це день вшанування краси, ніжності, жіночності і весни.

Із 1999 року завдяки зусиллям громадських організацій, зокрема «Союзу українок», в Україну повернулося свято День матері. За часів незалежної України згідно з указом Президента від 10 травня 1999 року матерів вшановують у другу неділю травня.

Нині день вшанування матері набуває більшого символізму. Адже її роль полягає не лише у боротьбі за мир і проти насилля. Перш за все матері Богом дана надзвичайна місія - народжувати і виховувати дітей, дбати про їх духовний, моральний і фізичний розвиток. Саме матері відводиться роль берегині сім'ї, родини (в Україні так було споконвіку). Саме матуся прищеплює дітям любов до рідної землі, дбає про те, щоб нащадки пам'ятали свою національну спадщину і походження. А найголовніше - навчає умінню любити, співчувати, розпізнавати добро і зло і робити у житті правильний вибір.

Що дарувати

Звичайно, не варто згадувати про мам лише один раз на рік і відкуповуватися дріб'язковими подарунками. Слід піклуватися й приділяти увагу щодня, навідуватися чи телефонувати — це найкращий презент, який вам нічого

не коштуватиме. А у свято влаштуйте щось особливе, наприклад, родинну вечерю або невеликий відпочинок.

Існує безліч альтернатив традиційним подарункам. Приміром, в Європі маму запрошують у кафе, на прогулянку чи шопінг, де можна купити все, що заманеться. У будь-якому випадку, вибираючи подарунок, не обмежуйтеся речами з практичним застосуванням, проявіть креатив і фантазію.

Образ матері в сучасній поезії

(А. Малишко, Б. Олійник, В. Симонеко та ін.)

Світ кожного поета починається з матері. Коли ж поетове слово — «від Бога», образ матері стає домінуючим, набував символічного значення, підноситься до узагальненого образу матері-Батьківщини. Вершин художньої майстерності цей образ сягнув в поезії Т. Шевченка, І. Франка, О. Довженка. Осанну матері проспівали П. Тичина і М. Рильський, В. Сосюра та І. Драч, Д. Павличко і В. Стус.

Всенародну любов здобула поезія А. Малишка «Пісня про рушник» («Рідна мати моя...»), написана в 1959 р. до фільму «Літа молодії» (музика Пл. Майбороди). У центрі пісні - український рушник як символ материнського благословення і любові. Саме рушник у нашого народу має безліч урочистих і важливих функцій. Випроводжаючи

дорослу дитину у великий світ, мати дарувала «на щастя, на долю» вишиваний рушник.

Анафора «І», якою розпочинаються 14 рядків з 18, засіб градації, неодноразово вживаний поетом, надають поезії мелодійності і особливого пісенного ліризму. Та найголовніше у цьому творі — щире синівське почуття, велика вдячність матері. Образ матері в поезії Малишка асоціюється з Україною.

Пам'яті рідної матері присвятив **Б. Олійник цикл поезій «Сиве сонце моє»** (1978), який складається з дев'яти віршів. Мати у віршах Б. Олійника — невсипуща сільська трудівниця, котра й синові передала свою працелюбність. «Сива ластівка, сиве сонечко» — такою живе у поетовому серці найдорожча людина. Образ матері в Б. Олійника не асоціюється з Україною, як в інших поетів, а набуває планетарного звучання: «Як ти несла оцей всесвіт важкий на собі!».

Тепло переданий діалог зі сполоханими дітьми й онуками. Ніжністю і любов'ю звучать останні слова матері, котра не залишає по собі спадків, проте розкриває перед нащадками велику свою душу, своє розуміння справжніх цінностей людського життя. Незважаючи на схильність Б. Олійника до планетарного мислення, твір по-справжньому національний: звертання на «ви» до матері; рушники, що «злетіли увись»; ворота, край яких чекала на дітей і онуків мати; мати «пішла за межу», немов на своєму городі.

Ніжні дворядкові строфи поезії В. Симоненка «Лебеді материнства» ніби відроджують мелодію української колисанки, української казки. Рожеві Симоненкові лебеді випливають із туману, зігрітого материнською любов'ю дитинства, із матусиних пісень. У першій частині поезії розгортається чарівна казка щасливого дитинства. Добра мати прагне все зробити для любої дитини, віддати їй увесь цвіт своєї душі, оберігати від усього лихого в житті — зла, небезпеки, хвороб. Друга частина — роздуми-мрії матері про майбутню долю її сина у тривожному світі, його юність, хмільний час кохання, зустрічі, з яких одна мусить стати любов'ю. «Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу, Виростуть з тобою приспані тривоги у хмільні смеркання мавки чорноброві, Ждатимуть твоєї ніжності й любові».

Третя частина — роздуми матері про синове змушніння. Коли він стане перед вибором, мати прагне, щоб і друзів, і наречену, і брата по духу він вибрав з власної волі. Мати мріє, щоб головні підвалини людського життя — матір і батьківщина — ніколи не були замінені. Навіть у смерті, в еміграції, в багатстві і бідності. «Можеш вибирати друзів і дружину, Вибрати не можна тільки батьківщину. Можна вибрати друга і по духу брата, Та не можна рідну матір вибирати» — цей поетичний шедевр В. Симоненка, як і «Пісня про рушник» А. Малишка, отримав усенародну шану, любов і став народною піснею.

День матері: цікаві факти

✓ Слово «мама» практично у всіх мовах звучить однаково або дуже схоже. І російські, і іспанські, і китайські діти називають свою маму однаково — мама.

Англомовні діти говорять «мом» — «мам». Дивно, чи не так? Секрет в тому, що самі діти обрали, як їм називати своїх матерів. Одним із перших складів, вимовлених дитиною, є склад «Ма». Саме тому практично в усіх мовах світу цей склад використовується в слові, що означає «Мама».

✓ Європейська громадська організація МаМа провела дослідження і з'ясувала, що жінка, яка «сидить вдома з дитиною», насправді не просто не сидить, а «намотує» в день у середньому 40 км, виконуючи до 200 справ. Для порівняння: дистанція напівмарафону становить 21 км.

✓ Найстарша мати в сучасній історії - індіанка Райо Деві Лохан, яка народила свою дочку в 70 років.

✓ Мати, яка народила найважчу дитину — Кармеліна Феделе з Італії (1955 рік). Її новонароджений малюк важив більше 10 кілограмів.

✓ Учені вважають, що гормони, які виробляються в мозку вагітних жінок, призводять до постійної зміни

особистості. Точно так, як гормони, що виробляються в організмі підлітка, сприяють розвитку його мозку.

Як звучить слово «мама» на різних мовах світу?

Іспанська - **мадре**, італійський - **мадре**, французький - **маман**, перський - **маман (анне)**, грузинський - **деда**, голландський - **ма**, іврит - **има**, український - **мати (мамо)**, литовський - **маміте**, японський - **хаха (окаа-сан)**, башкирський - **есей**, турецька - **ана**, болгарський - **мама (майка)**, шведський - **мур**, корейський - **омма**, татарський - **енкей**, грецький - **мітера (мана)**, азербайджанський - **ана**, чеченський - **нана**.

Цитати відомих людей про матерів та материнство

«Рука, що гойдає колиску, править світом» (*Вільям Воллес*).

«Любов матері всесильна, первісна, егоїстична і водночас безкорислива. Вона ні від чого не залежить» (*Теодор Драйзер*).

«Мистецтво материнства – навчити дитину мистецтва жити» (*Е.Хеффнер*).

«Виховання дитини – не приємна забава, а робота, в яку потрібно вкласти зусилля безсонних ночей, капітал тяжких переживань і безліч роздумів...» (*Януш Корчак*).

«Серце матері – це безодня, в глибині якої завжди знайдеться прощення» (*Оноре де Бальзак*).

«У кожної хорошої людини за спиною стоїть мама»
(*Евандер Холіфілд*).

«Діти – якоря, які утримують матір в житті»
(*Софокл*).

«Не слід затівати сварки з жінкою, у якій пробудилися материнські почуття. На її боці вся мораль світу» (*Еріх Марія Ремарк*).

«Мати частіше всього сильніше любить саме те дитя, яке змусило її більше страждати» (*Віктор Гюго*).

«Мати – Бог в очах дитини» (*Сайлент Хілл*).

Прислів'я та приказки про маму

Матері кожної дитини жаль, бо якого пальця не вріже, то все болить.

Материн гнів, як весняний сніг: рясно випаде, та скоро розтане.

Не та мама, що народить, а та, що до розуму доводить.

Рада б мати для дітей небо прихилити та зорями вкрити.

У кого мати рідненька, у того сорочка біленька й голівка гладенька.

У дитини заболить пучка, а в матері — серце. (* пучка - кінчик пальця руки)

Мати сама не з'їсть, а дітей нагодує.

Материнська молитва із дна моря підіймає.
Хто батька-матір зневажає, той добра не
знає.

Мамина лайка — байка, а битва — молитва.
Мати годує дітей, як земля людей.

Мати з хати — горе в хату.

Мати однією рукою б'є, а другою гладить.

Найдорожча пісня, з якою мати колисала.

У дитини болить голова, а у матері — серце.

Чого не дала мама, того не купиш і в пана.

Корисні Інтернет-посилання:

Дитячі пісні про маму: найкращі пісні українською. ТОП 10:

<https://www.kozakorium.com/dytyachi-pisni-pro-mamu-naykraschi-pisni-ukrayinskoju-top-10/>

День матері: улюблені мультфільми про найрідніших:

<https://znaj.ua/popcorn/den-materi-ulyubleni-multfilmy-pro-najridnishyh>

Привітання з Днем Матері (на день матері):

<https://bpro1.top/pryvitannya-z-dnem-materi-na-den-materi.html>

<http://pozdravok.ru/pozdravleniya/prazdniki/den-materi-ukrainy/na-ukrainskom/3.htm>

Творчі завдання для дітей до Дня матері:

<https://osvita.ua/school/60731/>

Саморобки до Дня матері: топ-5 ідей подарунка своїми руками:

<https://news.obozrevatel.com/ukr/lady/holidays/samorobki-do-dnya-materi-top-5-idej-podarunka-svoimi-rukami.htm>

Вікторина

«Чи все ми знаємо про День матері?»

(Для учнів 7-9 класів)

1. Яке свято українці відзначають у місяць Пречистої Діви Марії? (*День Матері*)
2. В якій країні, ким і коли вперше була оприлюднена ідея святкування Дня матері, як дня єдності матерів у боротьбі за мир у всьому світі. Але ця концепція не знайшла широкої підтримки. (*1872 рік, США, Джулією Ворд Гоуф, відомою американською пацифісткою*)
3. У пам'ять кого у 1907 році американка Анна Джарвіс з Філадельфії виступила з ініціативою вшанування матерів та їхньої ролі у житті кожної людини? (*У пам'ять про свою матір Анну Марію Рівз-Джарвіс, відому громадську діячку, що боролася за розвиток сфери охорони здоров'я у США*)
4. В якому році і який саме штат США першим визнав День матері офіційним святом? (*1910 рік, Вірджинія*)
5. Який президент США у 1914 році оголосив другу неділю травня національним святом на честь усіх американських матерів? (*Вудро Вільсон*)
6. В якій країні з ХУІІ по ХІХ століття відзначалася Материнська неділя – четверта неділя великого посту присвячена вшануванню матерів у всій країні? (*У Великій Британії*)

7. Які країни почали відзначати це свято після першої світової війни? *(У Швеції, Норвегії, Данії, Німецькій Державі, Чехословацькій республіці)*
8. Хто вперше влаштував День матері серед української громади у 1928 році? *(Союз українок Канади)*
9. Хто був ініціатором святкування Дня матері у Львові 1929 року? *(Олена Кисілевська, редактор тижневика «Жіноча доля»)*
10. З якого року і коли в Україні офіційно відзначається щорічно День матері? *(З 2000 року, у другу неділю травня)*
11. В яких країнах у День матері до одягу прикріплюють квітку гвоздики? *(США і Австралія)*
12. Яку державну нагороду отримують жінки в День матері у Фінляндії? *(Орден білої троянди)*

Вікторина

«Казкові мами»

(Для учнів 1-2 класів)

1. Що здивувало тигрицю-маму з казки Дональда Біссета, коли вона народила тигреня Бінкі?

У Бінкі не було хвоста

У Бінкі не було смужок+

У Бінкі були великі вуха

2. Чия мама, виходячи з дому, говорила своїм діткам: «Любі мої дітки, треба мені піти до лісу. А ви, дивіться, стережіться вовка! Якщо він сюди прийде, то усіх вас поїсть – зі шкурою та шерстю! Цей злодій уміє дуже влучно прикидатися, але ви його одразу впізнаєте: він має грубий голос та чорні лапи.»?

Квочка

Зайчиха

Коза+

3. Батько з казки Захаріаса Топелиуса називав свого сина Сампо. А як сина називала мама?

Лопарьонок +

Хійсі

Сампо-Лопарёнок

4. Скільки мідяків дала чаклунці майбутня мама Дюймовочки, за те, щоб у неї з'явилася дочка?

10

12 +

23

5. Що поклала в кошик дочки мама з казки «Червона Шапочка»?

Пиріжки +

Розтягаї

Чебуреки

6. Ким працювала мама Малюка з казки Астрід Ліндгрєн «Малюк і Карлсон»?

Бібліотекарем

Ткалею

Домогосподаркою +

7. Який титул був у матері Сплячої Красуні?

Маркіза

Королева +

Графиня

8. Де жила мама Білосніжки і Краснозорьки з популярної казки братів Грімм «Білосніжка і Краснозорька»?

У хатинці на курячих ніжках

Біля річки

На краю лісу, в маленькій хатинці +

9. Що з'їла жінка, після чого народила сина, котрого назвала Котигорошко?

Вівсяне зернятко

Горошину+

Капустяний лист

Мама! Найдорожче слово в світі!

(Дайджест-пам'ятка до Дня матері)

Комп'ютерну верстку, набір та оформлення
підготувала: О. Дорохова
Редактори: Г. Вечерська, Н. Шеша
Відповідальна за випуск: Т. Ключ

КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»
14032, м.Чернігів, вул. Рокоссовського, 22-А

Тел. 95-19-45, 95-18-62
<http://ostrovskogo.com.ua>
mail:ostrovskogo@online.ua